

POSTANOWIENIE

15 maja 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Krzysztof Grzesiowski

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 15 maja 2024 r. w Warszawie
zażalenia M. M.

na postanowienie Sądu Okręgowego w Gorzowie Wielkopolskim

z 23 czerwca 2022 r., V Ca 240/22,

w sprawie z wniosku M. M.

z udziałem R. P.

o wykreślenie hipoteki z księgi wieczystej nr [...],

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

1. Postanowieniem z 23 czerwca 2022 r. Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim uchylił wpis Sądu Rejonowego w Sulęcinie z 3 marca 2022 r. polegający na wykreśleniu hipoteki z księgi wieczystej nr [...] i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Sulęcinie, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania za drugą instancję.

2. Sąd drugiej instancji wskazał, że Sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy, albowiem nie zbadał, czy istnieje podstawa dla dokonania zawnioskowanego wpisu w oparciu o dokument załączony do wniosku, czyli zaświadczenie Kierownika Rejestru Spółek dla Anglii i Walii z 1 lutego 2021 r., że wierzyciel – spółka N. została rozwiązana 31 marca 2021 roku.

3. Zażalenie na powyższe postanowienie wniósł wnioskodawca, zaskarżając go w zakresie uchylenia wpisu w części niezaskarżonej apelacją wnioskodawcy, zarzucając naruszenie art. 378 § 1 k.p.c. *in principio* w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. poprzez orzeczenie poza zakresem zaskarżenia, to jest przez uchylenie wpisu w części odnoszącej się do wykreślenia hipoteki, a nie samej podstawy wykreślenia. Powołując się na powyższe zarzuty, skarżący wniósł o uchylenie postanowienia w zaskarżonej części.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

4. Zażalenie unormowane w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. jest szczególnym rodzajem środka zaskarżenia, albowiem nie służy ocenie prawidłowości czynności sądu odwoławczego podjętych w celu wydania rozstrzygnięcia co do istoty sprawy ani także zaprezentowanego przez ten sąd poglądu na temat wykładni prawa materialnego mającego zastosowanie w sprawie. Kontrola dokonywana przez Sąd Najwyższy w tych granicach nie zmierza ani do oceny zasadności wniosku w postępowaniu nieprocesowym, ani także apelacji i nie polega na merytorycznym badaniu stanowiska sądu drugiej instancji, co do przepisów prawa materialnego mających zastosowanie w sprawie. Zażalenie na orzeczenie kasatoryjne tego sądu ma służyć jedynie poddaniu kontroli, czy zostało ono prawidłowo wydane. Sąd Najwyższy ocenia, czy stwierdzone przez sąd odwoławczy okoliczności są tymi, które w świetle art. 386 § 2 i 4 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. usprawiedliwiają wydanie orzeczenia kasatoryjnego, a nie reformatoryjnego, i – w zależności od wyniku – albo oddala zażalenie, albo uchyła zaskarżone postanowienie.

5. Należy podkreślić, że środek odwoławczy unormowany w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. pozostaje zażaleniem, a przy jego rozpoznawaniu Sąd Najwyższy nie bada istoty sprawy, a mianowicie tego, co w świetle zgłoszonego żądania i jego podstawy faktycznej stanowiło przedmiot postępowania. Przewidziane bowiem w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. zażalenie jest skierowane przeciwko uchyleniu przez sąd drugiej instancji orzeczenia i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania.

6. Uchylenie orzeczenia przez sąd odwoławczy połączone z przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji może nastąpić wyłącznie w razie nierozpoznania istoty sprawy przez ten sąd albo gdy wydanie

orzeczenia wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości (art. 386 § 4 k.p.c.), ewentualnie zachodzi nieważność postępowania (art. 386 § 2 k.p.c.).

7. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazano wielokrotnie, że nierozpoznanie istoty sprawy, w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c., jest wadliwością rozstrzygnięcia polegającą na wydaniu przez sąd pierwszej instancji orzeczenia, które nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, bądź zaniechaniu zbadania przez ten sąd materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów stron z powodu bezpodstawnego przyjęcia, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca żądanie. Rozpoznanie istoty sprawy wymaga zawsze prawidłowego zidentyfikowania jej przedmiotu; bez tego zabiegu nie jest możliwe dokonanie oceny żądania pozwu bądź wniosku w płaszczyźnie prawa materialnego.

8. Analiza uzasadnienia zaskarżonego postanowienia prowadzi do wniosku, że Sąd Okręgowy prawidłowo zinterpretował przesłanki orzeczenia kasatoryjnego ujęte w art. 386 § 4 k.p.c. Sąd Okręgowy stwierdził, że Sąd Rejonowy nie rozpoznał istoty sprawy, albowiem nie odniósł się w żadnym zakresie do podstawy wpisu wynikającej z załączonego do wniosku dokumentu, tym samym zaniechał zbadania materialnej podstawy żądania wnioskodawcy. Jako podstawę do wykreślenia hipoteki wnioskodawca wskazał bowiem dokument w postaci zaświadczenia Kierownika Rejestru Spółek dla Anglii i Walii z 1 lutego 2021 r., że będąca wierzycielem spółka N. została rozwiązana 31 marca 2021 r. Tymczasem Sąd Rejonowy wpisu (wykreślenia hipoteki) dokonał na podstawie postanowienia Sądu Rejonowego w Sulęcinie z 5 listopada 2021 r. o przysądzeniu własności nieruchomości nabywcom licytacyjnym.

9. Trafnie przyjmuje więc Sąd Okręgowy, iż Sąd pierwszej instancji powinien zbadać, czy dla dokonania wpisu (wykreślenia hipoteki) istnieje podstawa w dokumencie załączonym do wniosku (zaświadczenie Kierownika Rejestru Spółek dla Anglii i Walii z 1 lutego 2021 r.), czy nie ma przeszkód dla dokonania takiego wpisu wynikających z treści wniosku lub treści księgi wieczystej. Znana sądowi z urzędu, w dacie rozpoznawania wniosku, okoliczność w postaci istnienia postanowienia o przysądzeniu własności nie uzasadniała dokonania wpisu na innej

podstawie, gdyż z mocy art. 626⁸ § 2 k.p.c. sąd związany był treścią dokumentu załączonego do wniosku.

10. Zarzut skarżącego dotyczył naruszenia przez Sąd Okręgowy art. 378 § 1 k.p.c. poprzez orzeczenie poza granicami apelacji. Skarżący zaskarżył orzeczenie Sądu Okręgowego „w zakresie uchylenia wpisu w części niezaskarżonej apelacją wnioskodawcy”. Skarżący wskazał bowiem, że apelacją zaskarżył wpis Sądu Rejonowego tylko w zakresie przyjętej podstawy wpisu.

11. Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym zażalenie stoi na stanowisku, że nie jest dopuszczalne zaskarżenie wpisu w księdze wieczystej w części, tj. wyłącznie w zakresie podstawy wpisu z takim skutkiem, iż treść wpisu zostałaby utrzymana w mocy. Zgodnie z przepisem § 10 ust. 1 pkt. 3 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 17 września 2001 r. w sprawie prowadzenia ksiąg wieczystych i zbiorów dokumentów (Dz.U. z 2001 r., Nr 102, poz. 1122, ze zm.) wpis powinien zawierać dane o podstawie wpisu. Z regulacji tej wynika, że podstawa wpisu jest elementem konstrukcyjnym wpisu, czyli integralną częścią orzeczenia wieczystoksięgowego, tak jak treść wpisu. Stąd też zaskarżenie podstawy wpisu oznacza zaskarżenie wpisu, jako orzeczenia wieczystoksięgowego, tak jak zaskarżenie treści wpisu. Podważenie podstawy wpisu wywiera bowiem wpływ na treść wpisu. W postępowaniu wieczystoksięgowym mamy zatem do czynienia z integralnością orzeczenia obejmującą elementy konstrukcyjne wpisu, o których mowa w § 10 ust. 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 17 września 2001 r. w sprawie prowadzenia ksiąg wieczystych i zbiorów dokumentów.

12. Tym samym Sąd drugiej instancji trafnie uznał, że zakwestionowanie przez wnioskodawcę podstawy wpisu oznacza w istocie zaskarżenie wpisu. W konsekwencji uwzględnienie zarzutów wnioskodawcy co do podstawy wpisu mogło nastąpić tylko poprzez uchylenie wpisu. Stąd też niezasadny okazał się zarzut skarżącego, ponieważ Sąd Okręgowy nie naruszył art. 378 § 1 k.p.c., a zaskarżone orzeczenie zostało wydane w granicach apelacji.

13. Z przytoczonych względów, na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. oraz art. 13 § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy oddalił zażalenie.

[SOP]

[ms]